

4. Ознайомлення здобувачів освіти із критеріями оцінювання.

5. Забезпечення можливості й уміння здобувачів освіти аналізувати власну діяльність (рефлексія).

6. Корегування спільно зі здобувачами освіти підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання.

Під час оцінювання навчальних досягнень у Вищому професійному училищі № 21 м. Миколаєва нами застосовуються такі техніки формуального оцінювання як індекс-картки, сигнали рукою, методи «Світлофор», «Однохвилинне есе», «Вимірювання температури», «Мовні зразки», «Трихвилинна пауза», «Дві зірки й побажання», «Тижневий звіт» тощо.

Активне застосування сучасними педагогами методики формуального оцінювання є одним із ключових чинників якісної освіти [3].

Отже, формувальне оцінювання дає можливість здобувачам освіти усвідомлювати й відслідковувати особистий прогрес і планувати подальші кроки з допомогою учителя. Для педагога формувальне оцінювання означає бути поруч зі здобувачем освіти і вести його до успіху. Учителі використовують інформацію з оцінювання для корегування навчання та забезпечення правильного виконання учнями завдань. Коли наставники регулярно залучають учнів до збирання та перевірки інформації про своє навчання, вони допомагають їм ставати відповідальними та самостійними.

Як висновок, можна зазначити, що в умовах стрімкого розвитку суспільства і економіки необхідно посилювати роль і значення технічних і економічних професій, підвищуючи якість їх підготовки за допомогою впровадження різних психолого-педагогічних технік і технологій, які відповідають вимогам сучасності.

Список використаних джерел:

1. Літвінчук С. Б. Інноваційна педагогічна діяльність у закладах вищої освіти: модульно-компетентністний підхід // Соціально-економічний розвиток регіонів в умовах трансформації : монографія. Ополе, 2021 р., с. 315 - 323.

2. Litvinchuk S. Information Technology In The Management Of Student's Activities While Studying // International Journal of Computer Science and Network: theory and practice, Vol. 21 No 2, February, 2021, p. 14 - 20.

3. Літвінчук С. Б. Модернізація професійної підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі в сучасних умовах // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі. Запоріжжя - 2020. № 73, Запоріжський класичний університет, с. 87 - 93.

НЕБЕЗПЕКА ТА РИЗИКИ ЕМОЦІЙНОГО СТРЕСУ У ДІТЕЙ

Шинкаренко І.О.,

канд. психол. наук, доцент

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Проблема емоційного стресу є надзвичайно актуальною у світі. Взаємозв'язок та взаємозалежність емоцій та соматичного (фізичного) здоров'я - є важливим питанням

сучасної науки про людину. Підтвердженням такої точки зору можуть бути матеріали соціологічних та психологічних досліджень про єдність матеріального та духовного життя, факти, що свідчать про погіршення фізичного і психічного здоров'я, про підвищення чисельності так званих психосоматичних захворювань у населення при зростанні постійної психоемоційної напруги в усіх сферах людської діяльності (у побуті, навчанні, роботі).

У рамках проблеми виникнення та первинної профілактики емоційного стресу на базі реалізації концепції здорового способу життя особливе місце посідає попередження цих станів у дітей. Низка вчених підкреслює наскільки складним і своєрідним є емоційний статус дітей, у яких емоційні порушення є однією з найбільш розповсюджених причин відхилень психічного розвитку.

Порушеннями емоційного статусу в дитячому віці є тривожність, побоювання, страхи, агресія, підвищена емоційна спустошеність та ін., що відображають порушення емоційної регуляції поведінки та психічного розвитку дитини в цілому.

Характерним проявом емоційно-стресових станів, що виникають у дітей внаслідок неадекватного міжособистісного спілкування, можна вважати дидактогенні стани, які формуються в учнів внаслідок неадекватних стресогенних впливів. У спілкуванні педагога з колективом учнів існує низка потенційно конфліктогенних ситуацій, які породжують емоційно-стресові стани.

Це ситуації (або конфлікти) пов'язані з виконанням навчальних завдань з порушенням учнями правил поведінки, в сфері емоційно-особистісних відносин, у сфері спілкування.

Характеризуючи відносну легкість виникнення емоційно-стресових станів у дитячому віці, слід відзначити також низьку стресостійкість дітей та підлітків, у яких емоційні реакції частіше ніж у дорослих можуть викликати різноманітні розлади психічного і фізичного здоров'я.

Фактором підвищеної психотравматизації для дітей можуть бути і внутрішньо-сімейні відносини, у яких дитина підлягає сильному і тривалому стресогенному впливу з боку дорослих.

Розвиток емоційно-стресових станів у дитини в родині частіше за все визначається характером психологічного клімату та особливостями людських взаємовідносин між членами сім'ї. Вони значною мірою визначають не тільки психоемоційний статус дітей, а і стан їх нервово-психічного здоров'я. В цьому аспекті вирішальне значення для дитини відіграє та тактика виховання, яка затверджена в родині. Вона може бути психологічно сприятливою, врівноваженою або, навпаки, мати дестабілізуючий та неротизуючий вплив на психіку дитини.

З точки зору педагогіки та психології сім'ї виокремлюють кілька видів сімейного виховання (диктат, опіка, співробітництво та ін.). В межах кожного з них формується певний тип міжособистісного спілкування дитини з дорослими, що вирізняється різним ступенем емоціогенності.

Також особистісні та поведінкові відхилення у дітей часто виникають за наявності у родині негативних психологічних факторів і ситуацій (напружені, конфліктні відносини, алкоголізм та пияцтво, розлучення батьків, неправильне виховання у зв'язку з авторитарним ставленням до дитини, важкий деспотичний або нестриманий

характер батьків та ін.). Наведені фактори мають сильну психотравмуючу дію, обумовлюючи розвиток тривалої напруги, накопичення негативних емоцій, загальне емоційне пригнічення або просто страждання дитини.

У деяких сім'ях характер міжособистісних взаємовідносин оцінюється як деструктивний, де постійні чвари та конфлікти призводять до розвитку у дитини хронічного емоційного стресу. У таких випадках дефекти виховання дітей мають психотравмуючий характер, завдяки якому виникає емоційне відторгнення дитини (виховання «за прикладом Попелюшки») з несприятливими для дитини наслідками у вигляді психічних аномалій та ін.

Спілкування дітей з дорослими у родині і поза неї супроводжується формуванням синдрому тривожності. Найбільш тривожні підлітки, особливо у спілкуванні з батьками, що пояснюється своєрідністю цієї вікової категорії.

Джерела сильних емоційних впливів властиві неблагополучним родинам (родинам алкоголіків, родинам, в яких бракує нормальних відносин і взаємної поваги між членами родини та ін.), у яких діти стають об'єктами жорстокого поводження. Діти з таких сімей складають групу підвищеного ризику щодо розвитку гострого та хронічного емоційного стресу і пов'язаних з ним психосоматичних порушень.

У формуванні нервово-емоційного стресу у дітей, крім фізичного знущання, мають значення патологічні наслідки антигуманного ставлення до дитини. Основними формами таких відносин до дітей можуть бути: емоційне знущання (постійні погрози, ізоляція в темних приміщеннях та ін.), сексуальна наруга, якому піддаються як хлопці, так і дівчата, зумисне катування голодом та ін.

Клінічні обстеження дітей з синдромом недбалого та жорстокого ставлення свідчать, що у дітей, які піддавались емоційним і фізичним знущанням, розвиваються стійкі психічні відхилення; внаслідок постійних погроз та страху вони стають пригніченими, втрачаючи притаманну дітям життєрадісність.

Зважаючи на особливості реагування дітей на стресогенні впливи, важливе місце посідає правильно встановлене виховання у родині, яке має забезпечити такий нервово-психічний розвиток дитини, який за умов інтенсивних навантажень дозволить людині оптимально вирішити складні задачі, що виникають. Це виховання має складатися з раціональних потреб: прагнення до праці, інтерес до фізкультури та спорту, навколишньої природи та ін. Одночасно метою такого виховання має бути негативне ставлення до паління, зловживання алкоголем, поміркована харчова поведінка. Все це сприяє гармонійному розвитку особистості, набуття високої соціальної цінності, формування добрих відносин у родині, захистити людину від конфліктів у своєму оточенні та від негативних емоцій. Формування оптимістичного ставлення до оточуючих та гарного настрою, навіть у стресогенних обставинах є запорукою «антиризик-фактора», який запобігає розвитку емоційно-стресових станів.

Список використаних джерел:

1. Гашіна Г. С., Гончар О. Ю. Педагогіка сімейного виховання : Навч. посібник. - Луганськ. Альма-матер, 2012. 523 с.
2. Семченко В. А., Заслуженюк В. С. Психологія та педагогіка сімейного виховання. - Київ.: Веселка. 1998. с. 3 - 180.

3. Васильківська І. Сімейне виховання в Україні: шляхи вдосконалення в аспекті запобігання злочинності неповнолітніх // Право України. - 2000. № 4. с. 99 - 102.

4. Шинкаренко І. О. Психосоціальні проблеми девіантної поведінки молоді. Актуальні питання протидії злочинності в сучасних умовах: вітчизняний та зарубіжний досвід : матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 2018 р.) - Дніпро : ДДУВС, 2018. - С. 365 - 367.

ФОРМУВАННЯ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ІНШИХ

Стригуль Н.О.,

здобувачка вищої освіти спеціальності 013

«Початкова освіта»

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Криза цінностей у суспільстві, втрата ідеалів та орієнтирів стимулює до пошуку нових цінностей, викликає потребу допомогти кожній дитині зрозуміти цінність іншої людини, необхідність взаємодії з іншими на засадах ціннісного ставлення, взаємоповаги і взаєморозуміння. Саме в молодшому шкільному віці закладаються перші установки, основи ціннісних орієнтацій, формується зміст і ставлення до сім'ї, друзів та інших людей, що впливають на все подальше життя дитини. Від своєчасності та повноти процесу ціннісного виховання молодших школярів залежить упевненість учнів у собі, цілісність переживань, стійкість ціннісних установок і, зрештою, ефективність спілкування з людьми, ділові й сімейні взаємовідносини. Тому проблема формування в учнів початкової школи ціннісного ставлення до інших є досить актуальною.

Зміст понять «цінності» і «ціннісні орієнтації» вивчали А. Березянська, К. Журба, С. Матяж, О. Невмержицька, О. Поліщук, О. Осипчук, М. Федорова та ін. Загальні проблеми морального виховання досліджували Л. Білюк, Ю. Вакарчук, О. Дешко, Л. Дубровська, Н. Шагай.

Ціннісне ставлення до інших виявляється у моральній активності особистості, прояві відповідальності, чесності, працелюбності, справедливості, гідності, милосердя, толерантності, терпимості до іншого, доброзичливості, готовності допомогти іншим, обов'язковості, добросовісності, ввічливості, делікатності, тактовності; вмінні працювати з іншими; здатності прощати і просити пробачення, протистояти виявам несправедливості, жорстокості [1].

Діти молодшого шкільного віку потребують особливої уваги в контексті формування ціннісного ставлення до інших, оскільки саме цей віковий період є найбільш чутливим – діти проявляють емоційну чутливість, у них виникає бажання до засвоєння правил поведінки, формуються стосунки з оточуючими, батьками, однолітками, друзями [2, с. 89].

Ефективність формування у молодших школярів ціннісного ставлення до інших обумовлюється методами його впровадження. Ми пропонуємо для засвоєння школярами поняття «ввічливість» метод бесіди, що може включати запитання такого